

Sosyal demokrasi ve gündem

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Türkiye'de başkanlık sistemi tartışmaları hızla 'imkansız' bir noktaya kaymaktadır. Bu tartışmanın arkasındaki 'sağ proje' üstünde ayrıca

duracağım. Fakat, hemen şunu söylemek gerekir ki, eğer o doğrultuda önemli bir gelişme olursa, bunun müsebbibi sosyal demokratlar olacaktır. Gerçi, CHP Genel Başkanı Baykal 'kapalı' grup toplantısında bir karşı çıkışı denemiştir, ama Baykal, Özal'ın cumhurbaşkanı olmayacağını da aynı içtenlik ve inatla savunmuştu. Siyasette 'istemekle' 'eylemek' arasındaki fark, kişisel tepkiyle değil, o tepkiyi gösteren ideolojinin gerçekçiliği ve siyasal gücüyle giderilebilir.

Bu noktada Türkiye'de sosyal demokrasinin çok ciddi bir krizle karşı karşıya olduğu öne sürülebilir. Sosyal demokratlar zaman zaman bir 'rüzgar' yakaladıklarını söylemektedirler, ama o da bir gücün değil, gerçekten bir güçsüzlüğün göstergesidir. Çünkü rüzgar estirilirse anlamlıdır; esen bir rüzgarın gücüne güvenmek olsa olsa çaresizliktir.

Geçen hafta sonu İstanbul'da, sosyal demokrasinin 'düşünce deposu' Tüses'in düzenlediği '1997 Yılı Sonunda Sosyal Demokrasinin Gündemi' başlıklı toplantıya katıldım ve aklımdan bunları geçirerek bir tebliğ sundum. Ortaya koyduğum görüşler, geçen yıl, değerli dostum Doçent Dr. Fuat Keyman'la birlikte yazma onurunu yaşadığım bir makalede belirttiğimiz düşüncelerin daha somutlaştırılmasına ve siyasallaştırılmasına dayanıyordu.

Keyman'la ortak makalemizde sosyal demokrasinin krizini siyasal, söylemsel ve yapısal olmak üzere üç ana ögeye dayıyorduk. Bu krizin gelişmesinin ardında da 1980'lerle birlikte başlayan küreselleşme süreci vardı. Küreselleşme, en geniş anlamıyla birlikte ele alındığında, sermayenin akışkanlığında yeni bir boyut yakalıyor, buna dayanarak ulus devletlerin etkinliklerini azaltıyor ve yeni bir demokrasi anlayışını yükseltiyordu.

Bu görüşü bir derece daha geliştirmeye kalktığımda ortaya koyduğum model gene üç temel alanın, sosyal demokratik bir bakışla yeniden düzenlenmesini gerektiriyordu. Bunlar, devlet - demokrasi - toplum ilişkisi, ekonomi ve sosyal güvenlik politikaları ve yeni bir parti anlayışıdır.

1. Günümüz dünyasında devletin yeniden tanımlanması bir zorunluluktur. Bu, Türkiye'de kaçınılmaz, ertelenmez bir noktaya gelmiştir. Yeni devlet yeni bir demokrasi anlayışına dayanmalıdır. Demokrasi artık devletin 'denetiminden' çıkarılmalıdır. 'Radikal' ya da 'diyalojik' bir tanımla bütünleşmelidir. Demokratik yurttaşlık kavramı çerçevesinde, çoğulcu bir kültür anlayışını benimsemelidir. Bu yeni yapı, 'kimlik' kavramı temelinde, yeni bir toplumsal sözleşmeyle bağitlanmalıdır. Sosyal demokrasi, bu bağlamda, liberal demokrasinin kısıtlarını da aşacak bir ufuk genişliğiyle sorunu kucaklamalıdır.

2. Ekonomi düzeyinde, devlet, düzenleyici bir aktör kimliğine kavuşturulmalıdır. Serbest piyasa anlayışının yerini rekabetçi piyasalara bırakmasına özellikle çalışılmalıdır. Ulusal planda yaşanan gelir farklılığı ve dağılım sorunlarının aşılmasına öncelik verilmelidir. Son on yılda demokrasiyle sosyal güvenlik politikaları arasında ters oranlı bir ilişki bulunduğu varsayılmıştır. Oysa, siyasal devletçiliğe giden yolun tıkanmasının bu ilişkiyi ve kaygıyı ortadan kaldıracağı, bugün rahatlıkla söylenebilir. Kaldı ki, küresel yoksullaşmanın ve çaresizliğin ürpertici boyutlara ulaştığı bir dönemde sosyal güvenlik politikalarına hem bu nedenle hem de bilakis, demokrasinin güçlendirilmesi için gereksinim vardır. Çünkü, antidemokratik cemaatçi yapılanmalar ve köktendinci yönelimler sosyal güvenliğin tahrip edildiği toplumlarda öne çıkmaktadır.

3. Nihayet günümüz toplumları düzey ilişkiler değil yatay ilişkilere dayanmaktadır. Siyasetin bu anlayışı içermediği yapılar, ciddi bir 'temsil' sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Türkiye bu krizi, devlet düzeyinde yaşanan 'meşruiyet' kriziyle birlikte, sonuna kadar yaşamaktadır. Bu nedenle, toplumun geliştirdiği sosyolojiyi dikkatle gözleyen ve merkezde değil çeperde bulunan, siyasallaşmamış ve temsil edilemeyen kitlelerle buluşmayı öngören, katılımcı ve paylaşımcı bir parti modeli hızla gündeme getirilmelidir. Yanı sıra da bu parti, vesayetçi, merkezîyetçi, otoriter çekirdek seçkinci kadro diktasını hızla aşmalıdır.

Türkiye'de siyasetin krizi giderek sosyal demokrasinin kriziyle özdeşleşmektedir. Sosyal demokrasi ise kendisini yenilemeden Türkiye'deki sorunları tartışma gücünü asla bulamayacaktır! Ürpertici olan budur!